Alert

nezavisni magazin za okoliš

Listopad/Oktobar 2010. Godina 1. broj 13

STEVIN PATAK

JEDNA PRIČA POVODOM SVJETSKOG DANA ZAŠTITE ŽIVOTINJA

U LABINU POSTAVLJEN PRVI TRAJNI PUNJAČ ZA ELEKTRIČNE AUTOMOBILE

JESMO LI SPREMNI ZA PREŽIVLJAVANJE NUKLEARNE KATASTROFE?

Misija Alerta je informiranje o zaštiti okoliša, očuvanju prirodne i kulturne baštine kao društvenom i političkom pokretu.

JESMO LI SPREMNI ZA PREŽIVLJAVANJE NUKLEARNE KATASTROFE?

Napisala: Ljiljanka Mitoš Svoboda

Hrvatska ima Zakon o nuklearnoj sigurnosti, te zbir propisa koji proizlaze iz tog zakona, iako na teritoriju RH nema niti jednog postrojenja koje za svoj pogon koristi nuklearnu sirovinu.

Međutim, u našem najbližem okruženju nalazi se 5 nuklearnih elektrana: Slovenija-Krško, Mađarska-Paks, a ne smijemo ignorirati 2 postojeće nuklearke u Rumuniji i Bugarskoj, kao ni podatak da susjedna Srbija, u partnerstvu s Bugarskom, namjerava do 2013.godine izgraditi vlastitu nuklearku na Dunavu.

U energetskoj i ekološkoj krizi sve češće se vlade razvijenih država odlučuju za proizvodnju struje u nuklearkama, iako su teoretski opredjeljeni za obnovljive izvore energije. Među znanstvenicima i građanima i građankama sve je jača podijeljenost u odnosima prema nuklearkama. Tome je najviše doprinio događaj koji još uvije širi posljedice najveće ekološke katastrofe u Europi-Černobilske nesreće. Nakon velike, nepopravljive pogreške izazvane ljudskim faktorom, dugotrajno je ugroženo zdravlje europskog stanovništva, osobito djece, te kompletnog ekosustava u krugu od nekoliko stotina kilometara od Černobilske nuklearke.

Kako se nikada više ne bi ponovile slične pogreške, te kako bi se tehnologija koja se koristi nukleranom sirovinom učinila što sigurnijom i bezopasnom, moramo se svi angažirati. Jer, ne samo zbog opasnosti prvog trenutka, nego zbog svih kasnijih posljedica koje ostavlja za sobom nedovoljno primjenjen proces nuklearne sigurnosti: tiho nevidljivo curenje radioaktivnog materijala. Posljedice se spoznaju tek kada postane prekasno, kad se zbog niskih, ali dugotrajnih radijacija počne prerano umirati, poraste broj oboljelih od leukemije, raka, dijabetesa, srca, trajno i zauvijek unište se izvori vode, šume, tlo.

U Osijeku je krajem rujna održana međunarodna konferencija o nuklearnoj sigurnosti, kao dio IPA programa prekogranične suradnje Mađarske i Hravtske., a kroz projekt Dravis 2. Vodeća u projektu je Uprava za upravljanje katastrofama županije Somogy iz Mađarske, a parneri su Osječko-baranjska i Koprivničko- križevačka županija, te Razvojna agencija Podravine i Prigorja, Uprava za upravljanje katastrofama županije Baranya i Nacionalno udruženje za signalizaciju i infokomunikacije RSOE iz Mađarske. Projekt Dravis omogućit će suradnju kod uzbunjivanja u slučaju opasnosti, zajedničke treninge i terenske vježbe te izrade studija o sprječavanju šumskih požara i studije o pripravnosti za nuklearnu nesreću na području Osječko-baranjske županije. Izradu studije preuzeo je Ekonet iz Zagreba, a ovo će biti prva studija takve vrste u Hrvatskoj. U njoj će biti procijenjen rizik od nastanka nuklearnih nesreća u nuklearnim postrojenjima na širem području s posebnim naglaskom na eventualne posljedice od različitih vrsta nesreća u nuklearnoj elektrani Paks u Republici Mađarskoj.

Na spomenutoj konferenciji bilo je mnogo sudionika i sudionica, predstavnici partnera u projektu, predstavnici službi i pravnih osoba od in-

Alert
NEZAVISNI MAGAZIN ZA OKOLIŠ

Glavna urednica: *Ljiljanka Mitoš Svoboda*
Grafički urednik: *David Karakaš*
Izdavač: *Press centar za okoliš Hrvatske*
MB: *01885057*
OIB: *61613498234*
ŽR: *PBZ 2340009-1110335583*
Kontakt: *info@alertonline.org*

teresa za zaštitu i spašavanje i operativnih snaga Osječko - baranjske županije (iz MUP-a, zdravstva, vatrogastva, udruga građana i jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Predstavnik nositelja projekta iz Republike Mađarske Gabor Domjan, vatrogasni zapovjednik, prezentirao je "Sustav upravljanja, prevencije i odgovora na potencijalnu nuklearnu katastrofu u Mađarskoj". Nera Belamarić, predstavnica Državnog zavoda za zaštitu od zračenja, i Ivo Valčić, predstavnik Državnog zavoda za nuklearnu sigurnost, kroz svoje prezentacije predstavili su suvremene sustave mjerenja i analize podataka o štetnim ionizirajućim zračenjima, koji su stručna podloga i pomoć za provođenje Državnog plana i programa zaštite od ionizirajućeg zračenja i Državnog plana i programa postupaka u slučaju nesreće.

Davor Šinka, predstavnik tvrtke Enconet Zagreb, predstavio je Studiju- Procjenu nuklearne opasnosti za Osječko-baranjsku županiju i odgovor na nuklearnu katastrofu u županiji.

Ivan Domaćinović, predstavnik Zavoda za unaprjeđivanje sigurnosti Osijek, održao je prezentacije na temu pripremljenost lokalne i regionalne samouprave na nuklearna i radiološka ugrožavanja i koje su to mjere i aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj razini u provedbi zaštite i spašavanja kod nuklearnih i radioloških opasnosti. Berislav Hengl, pročelnik Vatrogasne zajednice Osječko - baranjske županije, prezentirao je "Pripravnost županijskih vatrogasnih postrojbi za intervencije pri nuklearnim katastrofama".

Kroz provedenu raspravu, istaknuta je problematika nedovoljne educiranosti i pripremljenosti šire zajednice (stanovništva) kao i samog sustava odgovora na nuklearnu nesreću, koji je uz procjene i planove koji se donose potrebno dodatno operativno pripremiti, opremiti i obučiti, čime će se povećati spremnost i učinkovitost cjelokupnog sustava.

U Labinu postavljen prvi trajni punjač za električne automobile

Napisla :Nataša Sulić

RWE Tesla turneja, koja najavljuje revolucionarnu promjenu u prometu, bila je u Labinu, gdje je svečano postavljen prvi trajni punjač za električne automobile u Hrvatskoj. Na svečanosti su sudjelovali istarski dožupan Vedran Grubišić, gradonačelnik Labina Tulio Demetlika, član Uprave HEP-a Velimir Rajković, dopredsjednik RWE Effizienz Joerg Lohr, te direktor RWE Hrvatska i predsjednik Njemačko-hrvatske gospodarske i trgovinske komore Ralf Blomberg.

«U Labinu je upravo završio Tjedan mobilnosti, koji se održava u sklopu istoimene europske manifestacije, čiji je slogan «Putuj pametnije, živi kvalitetnije». Siguran sam da će od ovog dana Labin biti prepoznatljiv na autokartama kao grad koji je postavljanjem prvog punjača za elektromobile zakoračio u budućnost, prije svega zbog zaštite okoliša i zdravlja građana» – poručio je prilikom ceremonije Demetlika.

«RWE je već započeo s postavljanjem infrastrukture za punjenje električnih automobila u europskim gradovima, čime se želi poručiti da je Europa spremna za ekološki čiste automobile. U suradnji s HEP-om i u Hrvatskoj će se pripremiti teren za novu mobilnost, čemu je dokaz postavljanje ove prve fiksne stanice za punjenje.» - dodao je Ralf Blomberg, direktor RWE Hrvatska i predsjednik Njemačko-hrvatske industrijske i trgovinske komore.

RWE Tesla turneja započela je 16. rujna u njemačkom Essenu. Dvoje njemačkih studenata, vozeći najpoznatiji električni automobil Tesla Roadster, u 13 će dana proći kroz sedam europskih zemalja i 16 gradova. RWE turneja posjetila Zagreb, a nakon Labina kreću prema Vukovaru i Srbiji. Kraj turneje je 28. rujna u turskoj metropoli Istanbulu.

Električni automobili već se smatraju budućnošću osobnog prijevoza. Prema studiji vodeće svjetske konzultantske kuće za strateško savjetovanje Roland Berger, nije pitanje hoće li nego kada će električni automobili snažnije prodrijeti na svjetsko tržište automobila. Predviđa se da bi do 2020. godine globalna prodaja električnih automobila mogla narasti na 10 milijuna vozila, te da bi u zapadnoj Europi tržišni udio električnih i hibridnih automobila mogao biti i do 25 posto. Električni automobili bi za samo deset godina mogli biti znatno isplativiji vozačima od onih «tradicionalnih», pa ne čudi što mnoge europske zemlje već sada subvencioniraju svoje građane pri kupnji ovakvih automobila, kažu u zagrebačkom uredu Roland Bergera.

HRVATSKI BIOLOG PRONAŠAO NOVU VRSTU ZMIJE

Napisao: Kruno Kartus/Tportal

Devet godina nakon što je hrvatski biolog Goran Šafarek na Madagaskaru otkrio novu vrstu zmije ona je sada i znanstveno opisana. U ljetošnjem broju znanstvenog časopisa Salamandra nazvana

je Liophidium pattoni, a znanstvenici kažu da se radi o prekrasnoj životinji živih boja

Biolog Goran Šafarek zmiju je pronašao sasvim slučajno tijekom ekspedicije Hrvatskog istraživačkog kluba na Madagaskaru u kojoj su još bili Želimir Černelić i Mario Belić. Šafarek je tražio zagubljeni poklopac objektiva na stazi Nacionalnog parka Masoala na sjeveroistoku zemlje kada je uočio do tada nepoznatu vrstu zmije. Bila je duga oko jedan metar, uzdužnih crvenih, žutih i crnih pruga na glavi i prednjoj polovini tijela.

Po povratku kući, fotografije zmije poslao je Miguelu Vencesu tada sa Zoološkog muzeja Sveučilišta u Amsterdama, autoru priručnika za prepoz- navanje vodozemaca i gmazova Madagaska-ra i jednom od najvećih stručnjaka za zmije tog otoka.

'To je spektakularna nova vrsta sa sjeveroistoka, još uvijek nema imena, čak nisam siguran koji je rod', izjavio je tada Vences. Izuzetnu vrijednost nalaza potvrdio je i Frank Glaw iz Bavarske zoološke zbirke iz Minhena, koautor priručnika za vodozemce i gmazove, jer do sada tu vrstu zmije nitko nije znanstveno opisao. Šafarek je tri godine nakon snimke fotografiju objavio u National Geographic Hrvatska, ali do znanstvenog opisa čekalo se do danas.

Kako bi potvrdili nalazak zmije i uzeli jedan primjerak radi istraživanja Hrvatski istraživački klub 2004. godine otišao ne ponovno na Madagaskar, ali bezuspješno. Tek lani našao ju je Miguel Vences sa svojim timom, ali nekoliko stotina kilometara dalje. S uzorcima DNK mladom znanstveniku s ogromnim iskustvom u opisivanju već sada nekoliko desetaka vrsta nije bilo teško odrediti taksonomski status. Rad je objavljen u znanstvenom časopisu Salamandra, na popisu current content. Zmija je tada i dobila službeni naziv Liophidium pattoni.

'Madagaskar je meka za biologe – Noina arka koja je sačuvala staru afričku floru i faunu. Kao rezultat 160 milijuna godina izolacije, na Madagaskaru žive mnoge endemske biljne i životinjske vrste kojih nema nigdje drugdje. Prirodno blago Madagaskara je, međutim, na putu izumiranja, jer prirodna staništa nestaju pred rižinim poljima stanovništva koje je među najsiromašnijima. Nada ipak postoji, a to je sustav nacionalnih parkova koji podržavaju međunarodne institucije', poručuje Šafarek povodom svog otkrića.

www.alertonline.org

Popijač protiv parka Mura-Drava?

Autor: Kruno Kartus/Tportal

Ekološke udruge prozivaju ministra gospodarstva Đuru Popijača da ometa proglašavanje Regionalnog parka Mura-Drava kako bi omogućio gradnju dviju hidroelektrana na Dravi kod mjesta Molve. Informaciju o tome iz neslužbenih izvora iz ministarstava, navodno, dobili su u Ekološkom društvu Koprivnice koje se zalaže za proglašenje parka, ali Popijač to opovrgava

'Dobili smo informaciju da je Ministarstvo kulture pod pritiskom Ministarstva gospodarstva da se promjeni uredba o Regionalnom parku Mura-Drava. Proglašenje je najavljivano prvo za siječanj, kasnije za lipanj, zatim rujan, ali uredbe još nema', kaže predsjednica ED Koprivnice Helena Hećimović. Ona drži da Ministarstvo gospodarstvo želi gradnju dviju hidroelektrana osloboditi strožih odredbi koje će nametati regionalni park koji će obuhvatiti područje Drave i Mure u pet županija, od Varaždinske do Osječko-baranjske.

'Nažalost, do proglašenja još nije došlo, a stižu informacije da iza toga stoji ministar Popijač', tvrdi Hećimović. Popijačev savjetnik Tomislav Mazal to je opovrgnuo, ali ujedno je kritizirao ograničavanje razvoja u zaštićenim područjima. 'Smatramo da proglašenje regionalnih parkova, parkova prirode i nacionalnih parkova mora biti usklađeno na način koji omogućava održivi razvoj tog područja. Najbolji primjer u tome su razvijene zemlje poput Austrije u kojima je omogućen održivi razvoj, ali na način da su parkovi proglašeni u svrhu očuvanja okoliša, a ne sputavajući održivi razvoj tog kraja, regije pa i čitave države, a što je ujedno i sukladno direktivama EU-a', odgovorio nam je.

Područje Drave i Mure, osim što je pod preventivnom dvogodišnjom zaštitom, već je uvršteno u europsku mrežu zaštićenih područja Natura 2000, a regionalnim parkom omogućilo bi se objedinjavanje u međunarodni UNESC-ov rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav, koji će biti najveće zaštićeno područje u Europi. 'Austrija, Mađarska i Srbija donijele su sve potrebne propise za uspostavljanje rezervata, ali čekaju se Hrvatska i Slovenija', kaže Hećimović.

Iz ureda ministra Bože Biškupića, u čijem resoru je i uprava za zaštitu prirode, nisu potvrdili da su pod pritiskom Popijačeva resora, ali jesu da 'usuglašavaju stavove' s drugim ministarstvima. 'Ministarstvo kulture izradilo je Nacrt Uredbe o proglašenju Regionalnog parka Mura-Drava koji je u srpnju ove godine dostavljen nadležnim središnjim tijelima državne uprave na očitovanje. U tijeku je postupak usuglašavanja stavova oko Nacrta Uredbe te će nakon postizanja dogovora Nacrt Uredbe biti upućen Vladi Republike Hrvatske na donošenje', izvijestila je glasnogovornica Ivana Krušec.

UZORCI POPLAVA U EUROPI SU KANALIZIRANJE RIJEKA I UNIŠTAVANJE PRIRODNIH POPLAVNIH PODRUČJA

Napisali: dr.sc. Olga Jovanović i dipl.ing Goran Šafarek/udurga Baobab

Poplave u Europi često su direktna posljedica ljudske aktivnosti. Koliko god to nelogično zvuči, upravo je zastarjela obrana od poplava glavni uzrok velikih ekonomskih šteta od poplava danas u Europi. Zastarjelo regulriranje rijeka svelo je rijeke na uzak kanal s malim kapacitetom vode. Rijeka je još više ubrzana sječom meandara i pretvorena u bujicu za svake visoke (sasvim prirodne) povećane razine voda u proljeće i manje u jesen. Ponajviše, uništavana su prirodna poplavna područja – primaoci suvišnih voda, odnosno prirodna obrana od poplava. Takvo kanaliziranje rijeka stvorilo je bujicu odnosno vremensku bombu koje će negdje, prije ili kasnije eksplodirati – odnosno izliti se bez obzira i na najjači nasip ili zaštitu.

Učvršćivanje obala je potrebno u naseljima ili uz industriju. Tradicionalna zaštita od poplava, štetnog djelovanja voda i sličnih djelatnosti iznimno je skupa, ali neučinkovita (daje lažnu sigurnost) i u konačnici stvara još više šteta, koje i sami osjećamo na svojoj koži.

EU je uvidjela ovaj problem i Okvirnom direktivom o vodama nastoji promijeniti praksu. Obnavljaju se meandri koji usporavaju bujicu, rukavci, poplavne livade i šume koje primaju suvišnu vodu (dok naši političari npr. govore o štetama od poplava na šumama). Mnogo jeftinijim metodama dobiva se bolja i efikasnija zaštita od poplava. Strategija što bržeg prolaska vodenog valova i slanje bujice nizvodnim susjedima je sramotna i pitanje je vremena kada ćemo mi biti ti nizvodni susjedi i trpjeti poplave koje sada prijete području Save. Npr. znanstvenici su nakon katastrofalnih poplava 1998. u Poljskoj predlagali moderan pristup obranama od poplavama u toj zemlji, no pobijedio je skupi građevinski lobi pa su uslijedile katastrofalne poplave 2002. i ove godine.

Postojeća prirodna područja Lonjsko polje i Kopački rit dobar su pokazatelj kako prirodna močvarna područja bezopasno primaju visoke vode, a ne ugrožava se ljudska imovina. Pri tome je sačuvana izuzetna prirodna baština (dapače poplavna područja služe kao najvažnije mrjestilište čitave regije), razvijen turizam te zdrava poljoprivredna proizvodnja bez mnogo umjetnih gnojiva i pesticida kao u konvencionalnoj poljoprivredi (npr. ekstenzivno stočarstvo u Lonjskom polju).

U Hrvatskoj nažalost vlada zastarjeli način gospodarenja voda – kanaliziranjem rijeka. To je jasno pokazao izvještaj Twinning – misije EU koja je neuspješno pokušavala pomoći implementaciju modernog gospodarenja vodama u RH.

„U pogledu zaštite od poplava, hrvatska vodna administracija je i dalje usredotočena na tradicionalne, tehnički orijentirane mjere i nije zapravo svjesna pomaka u shvaćanju koji se dogodio u zemljama članicama.“

U Hrvatskoj je kanalizirano 20.000 kilometara vodotokova, a planira se i daljnje kanaliziranje. Nažalost, ove će poplave biti izgovor (i to loš) za daljnju regulaciju rijeka i daljnje rasipanje novaca na zastarjele tehničke objekte koji će u konačnici prouzrokovati još više problema. Pozivamo ovim putem Vladu RH da krene u efikasno i jeftino gospodarenje vodama, vođeni načelima napredne Europe te da ne podlegne zahtjevima Hrvatskih voda za novim regulacijama i financijskim opterećenjima građana koji se potenciraju na nesreći pogođenih u poplavama.

JEDNA PRIČA POVODOM SVJETSKOG DANA ZAŠTITE ŽIVOTINJA

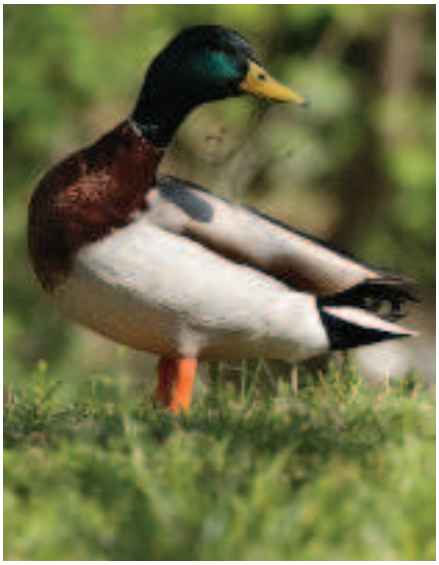
STEVIN PATAK

Autor: Darko Getz

Na kraju ulice Petefi Šandora koja završava kod Doma Mađara u središtu sela Kopačeva, na mjestu gdje se danas nalazi lugarnica ”Hrvatskih šuma„ bila je omanja kuća u kojoj je negda živio Stevo Kovačević, lugar pri Državnom dobru ”Belje„ a kasnije vrlo kratko u LŠG"Jelenu".

Iza kuće još i danas, kao one davne 1946. godine teče odvojak Stare biljske Drave koji se kod mjesta Sakadaš preko ustave ”Kopačevo spaja sa vodama Kopačkoga rita. U vrijeme, kada započinje ova priča, nije postojala ni spomenuta ustava, ni nasip ”Drava – Dunav„ postojao je samo vodotok koji oplakuje istočnu stranu sela Kopačeva dajući mu neku posebnost i nesumnjivo je dio njegove već pomalo zaboravljene povijesti. Od ovoga vodotoka na nekih 100 metara sjeverno, dok još nije bilo spomenutog nasipa , odvajao se gotovo pod pravim kutom tzv. ”Jezerski put„ kanal ne širi od dva do tri metra, ali za ribare iz sela posebno važan jer je znatno skraćivao odlazak do nekih važnih postaja za ribarenje. Vrlo plitak, nakon poplave više je naličio na prosjeku, protezao se nekako sredinom Kopačkoga rita i spajao dvije odrednice; selo Kopačevo i Hordovanj kod Kopačkog jezera, uz to je znatno je skraćivao put prema Fizeru (Fizešu), Remeti, Andalić –bari i dalje prema Hulovu i Malom Bajeru. U to doba ribarima nije trebao ni auto, bicikl, kao ni traktor da im odveze opremu za ribarenje / vanbrodske motore, mreže /do otvorene vode, jer su im čamci bili na dohvat ruke odmah ispod samog sela. Kasnije će ih spomenuti nasip odvojiti od rita tako da su čamce i drugu ribarsku opremu morali prevoziti do mjesta ribarenja.

Do svojih čamaca, poneki ne bi imali više od minute hoda, neki koju minuti prije ovisno o tome gdje im se nalazila obiteljska kuća. Čamci su bili, manje – više, na privezu u spomenutom kanalu odmah iza spomenika palom junaku iz Prvoga svjetskoga rata gdje se ujedno nalazila i tržnica ribe (manipulacija ribe). Poneki su pak držali čamce odmah ispod bašte , pa bi jutrom čamcem dovozili ribu. U obližnjoj staroj kući, ranije gostionici poznatoj pod imenom ”Kod Melegeša„ bila je i prostorija za manipulanta. U njoj bi držao razne dokumente, osim popisa ribara i knjiga dnevnog, mjesečnog i godišnjeg ulova ribe , našle bi se tu razne naredbe ondašnje vlasti i uprave. Bile su tu još razne vrste meraža, kantari /vage/ ,kašete, kante , razni pleteri za ribu te drugu potrebnu opremu koju bi u ime uprave iznajmljivao ili prodavao ribarima.

Uz samu lugarnicu Steve Kovačevića što se gotovo naslanjala na spomenutu riblju tržnicu nalazilo se dvorište u kojem je držao raznu ”živinu„ koke, piliće, patke, gusake, "zecove", odnosno kuniće, a imao je i nekoliko koza od kojih je dobivao mlijeko. Njegova žena pravila bi od kozjeg mlijeka odličan sir koji bi Stevo povremeno odnosio u Osijek na pijacu. Poneki puta na onu u Gornjem gradu, a povremeno i na onu u Donjem gradu koja mu je bila milija, jer bi se tu sastao sa svojim prijateljima iz rata ili znancima iz njegovoga kraja.

Ranim jutrom otvorio bi vrata kokošinjca, nakon čega bi, koke, patke i onih nekoliko gusaka pojurile u vodu i zadovoljno mašući krilima pozdravile novi dan bez primisli na budućnost koje životinje i ne zanima. Živjele su praktično od jutra do mraka uz radost kada bi ih Stevo počastio šakom kukuruza ili pšenice, poneki puta komadićem kruha ostalog od ručka.

Po profesiji Stevo je bio lugar što je u ono vrijeme značilo da se ne radi samo o osobi koja poznaje šumu i divljači već i o čuvaru sveg neživog i živog u ritu za koji je bio zadužen. Školu za lugare završio je u Vinkovcima , gdje neko vrijeme radio, a onda se oženio i dobio posao na Državnom dobru ”Belje„ .Ovdje je radio i ranije, prije rata kao šumski radnik , pa je dobro poznao Baranju i ovaj kraj. Od prvoga trenutka zavolio je Kopački rit, ribare i divlje životinje , posebice jelensku divljač za koju se brinuo do svoga umirovljenja i odlaska iz Kopačeva. Čamcem , umjesto kolima donosio bi na Remetu, Hordovanj i na druga povišena mjesta / grede / sol za postavljena solišta, poneki puta sijeno ili po koju vreću kukuruza, pšenice koju bi ostavljao divljači.

Bio je to inače suhonjav i visok čovjek, malo pogrbljen zbog, kako on reče, počestog zadržavanja u čamcu. Inače vrlo jak, teške šake na koju su se teško privikavali ribokradice koje je znao zateći na vodama u Kopačkom ritu. Za te protuhe nije u to vrijeme bilo niti mandatnih kazni, ni prijava, ni suda, Stevo je bio neka vrsta zakona, u njemu se krio i sudac koji bi odmjeravao kaznu i izvšitelj kazne sve na licu mjesta, a ona je ovisila o tome koliko se onaj kršitelj zakona usprotivio Stevi. Ako je bio nasilan zna se kako bi prošao, ne rijetko morao je potražiti pomoć u Domu zdravlja ili kod svoje žene koja bi mu nakon povratka kući stavljala hladne obloge na glavu

u slučaju da ga je Stevo dohvatio veslom ili nekim sličnim predmetom koji bi mu se u tom trenutku našao u ruci. Stevo nije birao sredstvo, a nije se ni služio nekom istočnjačkom borilačkom vještinom iz koje bi se mogla naslutiti neka fer - pley borba. Bitan mu je bio cilj zapriječiti "štetočinje„ kako je on nazivao krivo-ribolovce i krivolovce u njihovoj "raboti„. Poneki puta prepirka bi završila samo opomenom, sve je ovisilo od slučaja do slučaja. Oni najpametniji uzdali su se u svoje hitre noge, pa premda je Stevo mogao dobro tračati jednostavno bi odustao od ribokradica -trkaća, tako da je ta vrsta sukoba završila mahanjem ruku i dernjavom :„ past će ti meni šaka idući puta „ vikao bi za ribokradicom koji je upravo hvatao petu brzinu ne misleći se zaustaviti ni pred dravskim mostom ukoliko je živio u Osijeku. Zapljenjene udice, mreže, ulovljenu ribu ponio bi kući, a ako se radilo o većoj količini ribe obavijestio bi manipulanta koji bi ju preuzeo i drugi dan prodao kupcima tijekom primo – predaje odnosno manipulacije ribe.

Premda je naoko izgledao grub, volio je životinje. Svakoj ranjenoj životinji htio je pomoći. Ne rijetko bi se kod njega našlo nezbrinuto lane ili jelensko tele, poneki puta divlji prašćić ili poneka ptica, sova, škanjac, svraka itd. Sve bi on njih zbrinuo, a one manje zadržao bi u dvorištu niz godina. Jednom prilikom šumarija je skupljala jaja divljih pataka za rasplod, pa budući da je imao raskvocalu koku odlučio je osam jaja staviti pod nju u leglo, znatiželjan što će biti dalje. Već je bio zaboravio na koku i pačja jaja , kad ga jednoga dana pozove žena i pokaže mu osam pačića, sve iste veličine i boje pahuljica. I kako je već poznato, pačići u vodu, a koka uz obalu kvocajući i upozoravajući ih na opasnost usput nudeći nekoga crvića ili kukca kao milošće svojoj čudnoj djeci, valjda da ih udobrovolji i da im skrene pozornost da je ona njihova majka. Postepeno su rasli na zadovoljstvo Steve i uvijek se vračali u dvorište, u početku pod koku koja ih je grijala tijekom noći, a kasnije operjali u poveći kokošinjac koji je u međuvremenu Stevo izradio baš za njih. Malo pomalo i dođe jesen. Patke operjale snažnih krila , velike. Začudo sedam patki i jedan patak. Jednoga dana , kada se vratio kući žena mu javi žalosnu vijest, patke su odletjele i s njima i onaj patak . Stevi posebno drag jer mu je uzimao hranu iz ruke kada bi se našao na dvorištu. Ma znao je on da će se to dogoditi jednoga dana, divlja su to bića, a divljina je u njima i onaj nagon poput signala pokrenut će ih na put bez povratka , zaboravit će oni i lugarnicu i Stevu i naći svoje jato na Kopačkom jezeru ili na nekoj drugoj bari kojih je u ono vrijeme bilo mnogo i zadržavale bi vodu tijekom cijele godine. No dogodilo se čudo, nimalo ne nadajući se, sjedeći za večerom sa svojom obitelji začuje najednom neki šum koji kao da je dolazio od ptičjih krila i zatim začuje onu pravu pravcatu dernjavu pačjeg naroda. Vratile se patke!

Stevinoj radosti nije bilo kraja, jedva je čekao sutrašnji dan da tu radost podijeli sa upraviteljem šumarije koji mu je prognozirao da će ga patke napustiti kadtad. Ma nisu to obične, domaće patke, kako ono reče upravitelj, nego "platirinhe„ (Anas platyrhynchos L.1785) ili tako nekako; ma nema on veze pomisli. Ne postoje "platirinhe„ ali postojale su zato Stevine patke, zadovoljno će sam sebi. Jutrom, kada bi ih pustio iz kokošinjca , zadržavale su se još neko vrijeme u dvorištu čekajući porciju kukuruza i pšenice, zatim bi se spustile niz kosinu kanala i neko bi vrijeme brljale po obali vodotoka, a onda kao po zapovijedi vinule bi se u zrak, napravile krug oko kuće i nestale u pravcu Kopačkoga rita.

Ritual se ponavljao svaki dan , a onda tijekom lovne sezone , uvijek bi poneka izostala. Poneki puta jedna pa dvije i na koncu ostade samo Patak. Znao je Stevo da će se tako nešto dogoditi, u nekim momentima ga je tješila pomisao da su neke od njegovih pataka znatno uplašili lovci, pa budući da je i on bio lovac jednostavno su ga počele izbjegavati te se više nisu htjele vračati u njegovo dvorište. Prepoznale one u Stevi lovca, opasnost pa bjež ,tješio se on. Međutim patak je preživio lovnu sezonu, što više poneki puta nije ni napuštao dvorište i one Stevine pitome patke koje su mu se očigledno počele dopadati .Bio se potpuno udomaćio i vjerojatno bi proživio cijeli vijek sa Stevom da se nije zbio nemili događaj , koji je znatno promijenio njegov život.

Kopačko jezero idealna bara za lov pataka i gusaka

Vjerujem da mnogi čitatelji ne znaju da je Kopački rit , njegovo najveće jezero bilo zapravo idealno mjesto za lov ondašnjih vlasnika i korisnika Lovišta "Belje„.Kada bi se gos-

podi prohtjelo loviti pernatu divljač, jednostavno bi putem svojih službenika organizirali lov, ribare koji bi ih razvozili čamcima i lovili dok im se prohtjelo. Novine bi znale spomenuti i po koje uvaženo ime ondašnje K und K. monarhije, ponekog princa, nadvojvodu ili prijestolonasljednika. Za vrijeme Krađorđevića novinarima je bila zanimljiva kraljica Marija. Voljela streljati po patkama ne izuzimajući pri tome ni orlove štekavce, a što nije promaklo poznatom šumaru Kolomanu Schaleru. Na primjedbu da su orlovi pod stanovitom zaštitom, bila mu je odbrusila da ne zloupotrebljava svoju jezičinu zbog čega bi se kasnije mogao pokajati. No sve se promijenilo nakon 1945.-te po završetku Drugog svjetskoga rata. Umjesto prinčeva, vojvoda i nadvojvoda u lov na patke i guske započeli su dolazili drugovi, borci ,uz njih uvaženi političari koje – kakvi partijski sekretari, aktivisti, udbaši, liječnici, pravnici, zubari i druga "elita„ ondašnjega društvenoga i političkoga etablišmenta osječko – baranjskog krajobraza. Bezvlašće u pogledu lova trajalo je od 1945.- 1950. godine, a onda će "Jelen„ preuzeti lovište i propisati pravila ponašanja temeljem zakona o lovu koja su bila zaboravljena nakon "oslobođenja„ Zemlje.

U lovu na patke "drugovi„ iz Osijeka

Jednoga dana bez najave pojavilo se nekoliko "drugova„ iz Osijeka. Pristigli vojnim džipom već poprilično "tenkirani„ pićem. Iskočiše čilo iz auta, dograbili svoje rančeve i puške i pravo na kanal prema čamcima gdje su ih trebali čekati ribari, poznavatelji Kopačkoga rita i njegovih lovnih revira. Već tim svojim dolaskom, vojnim vozilo, naglim kočenjem auta i prašinom koja se podigla, silovitom galamom , uporabom prostih riječi dali su naslutiti da se radi o nasilnim ljudima ,nekim, što bi se reklo, ozakonjenim sileđijama koje je Stevo trebao pozdraviti sa smiješkom na licu i savjetima u svezi (krivo) lova, jer se lovilo izvan sezone lova u vrijeme gniježđenja močvarica. Već ranije bio je upozoren od upravitelja na takove dolaske drugova iz Osijeka, uz savjet da bude ljubazan i što servilniji, jer je nastupilo takovo vrijeme, gdje zbog i najmanjeg propusta možeš ući u nepriliku pa i izgubiti posao. Ribari su pak bili sretni da mogu udobrovoljiti uniformirane "drugove„ već iz razloga što je većina njih ratovala na strani Kraljevine Mađarske, regularne vojske koja se priklonila velikom Njemačkom "Reichu„ ili jednostavnije Hitleru. Bolje je biti s njima dobar, pa pomalo u ulozi mizernoga poltrona nego izazvati ih, pobuditi nevolju zbog koje lako završiš na Sudu, pa na robiji… Smrt fašizmu – sloboda narodu pisalo bi u presudi, a onda lisičine na ruke i put prema nekoj od robijašnica ondašnje Federativne i narodne republike

I dok se Stevo davao posljednje upute nije primijetio da se jedan izdvojio, neki golobradi mladac, zaostao, nije bio u čamcu već se uputio prema kanalu gdje je njegov Patak zavodio onu najljepšu pirgavu patku koja mu se učinila najprivlačnijom i vrlo sličnom njegovim smeđim divljim ženkama koje su u patkovom srcu zauzimale posebno mjesto. Prasne hitac i Stevin patak se okrene na leđa ,pokušao se onako smrtno pogođen uspraviti, ali mu to ne pođe za krilom. Minutu kasnije bio je mrtav. U prvi mah Stevo je zanijemio, a onda ne gubeći vrijeme uđe onako obučen u uniformi u vodu i pokupi patka. Preko ruku mu se slijevala krv. Dok je izlazio iz vode držeći ga obim rukama društvo nije moglo zapaziti što se u Stevi zbiva, zapravo su mislili da Stevo, servilno, donosi patka uspješnom "lovcu„ ,u poltronskoj maniri koja se očekivala u takvim prilikama, međutim nisu zapazili promjenu na njegovom licu, krv koja mu je krenula prema glavi i očima koje su se za trenutak zacrvenile pa se nije mogla raspoznati bjeloočnica.

Prišavši lovcu procijedi kroz zube "ti si ubio moga patka, moga patka, moggaa… ponovi, a onda zgrabi klipana i tresne ga šakom u glavu, zatim ga još jednim dobro usmjerenim krošeom formalno obori na pod, pa podigne pa još jednom, da ovaj nije imao vremena da jaukne niti da se obrani. Osim što ga je nekoliko puta udario nogom u slabine, Stevo zgrabi pušku i jednim udarcem je slomi na rubu čamca i baci u vodu. Zatim pogleda one u čamcu i bio bi ih vjerojatno zgromio kao i ovoga mladca, da u međuvremenu nije dotrčala njegova žena bacila mu se na noge pa je za trenutak izgubio ravnotežu, što mu je pomoglo da pri padu dođe za trenutak k sebi i shvati situaciju u kojoj se našao. "Pas vam mater, krv vam„ …. procijedi te ustane i okrene se uzme patka i ode kući. U međuvremenu ona trojica lovaca jedva se pribrala zgrabili su omamljenoga klipana koji je u međuvremenu došao sebi stavila ga u

kola i pravo za Osijek. Stevo je pak otišao kući, sjeo na krevet, skinuo karabin sa vješalice ubacio metak u cijev i čekao. Pomislio je da će trojica hrabrih uniformiranih drugova, za koje je držao da su ratnici iz Revolucije krenuti prema njemu i obračunati se. Nije mu bilo ni kraj pameti da ti drugovi nisu ni omirisali rat, da su se aktivirali tek kada su partizani ušli u Osijek i pobudili u njima sve moguće patriotske nagone, dodvoravajući im se kao najboljim ratnim drugovima, saveznicima, a što je u konačnici, barem ne zadugo pomoglo i Stevi.

Na veliko čuđenje nije došla Milicija niti bilo tko iz te službe. Umjesto hapšenja muk. Doduše redovna patrola čula je nešto o tome, međutim iz nekih razloga nisu ništa ispitivali, već bi Stevu koji se namjeravao predati pa bi namjerno izašao pred kućni prag, pozdravili mahanjem ruku i pitanjem ima li što novoga. ”Zapravo ništa odgovorio bi, kratko„. I onda pozdrav Zdravo i odoše svojim poslom.

Razlog takovom ponašanju Milicije bio je Stevin životopis. Stevo se nakon ulaska mađarske vojske 1941. u Baranju sklonio u Bačku gdje se u vrijeme formiranjem Srijemskoga fronta priključio NOB-u (Narodno – oslobodilačkoj borbi) odnosno jedinicama Koste Nađa odnosno Tite. Bio je lakše ranjen prigodom Batinske bitke, prošao tijekom rata cijelu Hrvatsku i završio oslobađanjem Trsta. Nakon toga, lažirajući bolest, slabo zdravlje skinuo je vojnu uniformu i obukao onu drugu lugarsku i vratio se u Baranju u Kopački rit. Bio je pravi ratnik za razliku od one četvorice (krivo) lovaca koji su se tijekom rata bavili unosnim švercom, mijenjajući robu za robu trgujući raznim civilnim i vojnim potrepštinama, najčešće stokom i hranom. Putujući svojim vojnim legitimacijama i dozvolama na područjima pod partizanima susreli bi se s njihovim komandirima, otuda ta veza koja im je podigla reiting nakon rata i sve one povlastice koje su drugi mogli samo sanjati.

U međuvremenu Stevo je sahranio u vrtu svoga patka kao najvećeg i najboljeg prijatelja. Zavladao je prividni mir i nastavio sa svakodnevnim poslovima. Povremeno bi došao u Osijek na tržnicu i tu bi se sastao sa znancima. Jedan od njih, koji je poznavao ovu četvoricu upozorio ga je, da mu ovi neće ostati dužni, neka se pričuva i neka nastoji zaobilaziti gostionice barem ove u Osijeku. Posebnu onu ”Kod topa„ na početku Tvrđe uz koju su vezana koje - kakva razbojstva, tučnjave, ranjeni i mrtvi. ”Taj, kojega si premlatio„ nastavi znanac, je inače poznati osječki kavgadžija, ima svoju bandu istomišljenika i često maltretira mirne građane. Nitko nije voljan suprotstaviti mu se, pa ni Milicija, jer ima dobru zaleđinu svoga tate koji je u međuvremenu postao predsjednik kotara, a ima još neke funkcije u prema Saboru.

Obračun

Teško je danas bilo što tvrditi, pa tako da li je Stevo zaboravio na upozorenje znanaca ili ne bi on bi Stevo Kovačević da nije u njemu bilo previše ponosa, samoljublja i lude hrabrosti. Osjećati se kukavicom jednostavno to nije bilo spojivo sa njegovom prirodom. Takvim svojim stavom i ponašanjem u društvu čovjek ne svjesno povuče vraga za rep i evo neprilike. I kako stoji u policijskom izvješću, dogodilo se, umjesto da pričeka autobus koji je vozio prema Bilju, skrene u zlokobnu gostionicu. Biti će ovdje, pomisli do idućega koji dolazi sat kasnije. Na svoju nesreću baš se našao u trenutku kada i spomenuti ”ubojica„ njegovog patka imenom Zoran Z. i nadimkom ”King„. Gostionica ”Kod topa„ bila im je neka vrsta kancelarije i ugode gdje su provodili veći dio vremena . Kartajući se nisu ni primijetili ulazak Steve, međutim , opet slučajno, King se digne sa stolice i krene prema WC-u i u tom trenutku zamjeti Stevu. Zagleda se u njega i ništa ne govoreći vrati se za stol ne obavivši čak ni nuždu zbog koje je krenuo. Njih četvorica dignu se sa stola kao na komandu i krenu s leđa prema Stevi koji je u tom trenutku ispijao šalicu kave pojačavajući je štamplom konjaka.

”Nego„ King će Stevi, ”mi se od nekuda poznajemo zar ne„?„ Ne bi rekao„ odgovori Stevo, premda je u tom trenutku prepoznao klipana koji mu je ubio Patka. Moguće da se sjetio i upozorenja prijatelja, nesumnjivo i Patka pa umjesto da mu zaklecaju koljena navre mu ponovno krv u lice jer mu se učinilo da je premalo naplatio život svoga prijatelja. ”A ti si to, a ti si taj što mi je ubio prijatelja„. ”Ma jebo te prijatelj ubio sam običnu patku, a ti si mi tada razbio nos„. Nije htio reći da je bio na podu bez svijesti, tko zna kako bi to primili njegovi pajdaši da su znali kako im se prijatelj valjao po blatu? I tako riječ po riječ , dok Stevi nije prekipjelo i dohvatio onoga najbližega te ga dobrim direktom u glavu spustio na pod, zatim onoga drugoga pa Kinga .U toj općoj tučnjavi gdje su počeli padati udarci sa sviju strana pa i od gostioničara koji se iz nepoznatog razloga stavio na stranu Steve, stigne i kola Milicije. Tuča je za trenutak prestala, jer su drugovi Milicionari , u ono vrijeme kako se govorilo bili nekršteni tipovi skloni slične situacije rješavati pendrecima ili šakama, a dodatne batine ovaj puta i pod zaštitom zakona nitko nije htio. Ne bi to imalo smisla pomisle svi u trenutku i poslušno krenu prema policijskom autu .Netko sa maramicom na nosu netko držeći se za glavu, ruku, nogu. Tijekom saslušanja isljednik primijeti da Stevi obilno teče krv iz gornje usne, koja je bila pokidana udarcem boksera i da mu dio usne visi na ostatku usnog mišića , pa mu pruži rubac i krene prema telefonu pozvati prvu pomoć. ”Ma kud si krenuo povikne Stevo„ kojeg je očigledno poznavao i dok se ovaj još nije snašao izvuče lovački nož i jednim potezom odreže to što mu je visilo, zapravo dio usnice, i baci u koš .„Biti će sve dobro, ajde piši nemam vremena više čekati„.

Nakon tog incidenta o kojem su pomalo stidljivo pisale i lokalne novine očekivalo se suđenje , presuda i kažnjavanje izgrednika. Međutim do suda nije nikada došlo, stranke su procijenile da je bolje stvar riješiti van suda podmirenjem štete u gostionici , eventualno i one osobne ukoliko je

postojala. Ponajmanje je to bilo u interesu druga predsjednika, a i Steve, koji je već imao podebeli ne službeni dosje, između ostalog znalo se u Upravi da se radi o nezgodnom čovjeku sklonom kavgi i filozofiranju, s kojim je bilo teško uspostaviti odnos nadređeni – podređeni bez nekih primjedbi, natezanja. Međutim ova tučnjava i sve oko nje ipak nije prošla bez posljedica. Nije mu trebalo dugo da shvati kako ga njegovi iz Uprave sve više zaobilaze, dajući poslove, koje je inače on obnašao njegovom kolegi iz Dravice, tako da je i ovom postalo nekako neprijatno, pa je u više navrata kad bi susreo Stevu pokušao mu se ispričati. „Znaš da ne želim preuzimati tvoje poslove međutim moram slušati ”gazde„ imam troje djece „…..i ne dovrši misao, jer bi ga Stevo blagonaklono prekinuo i rekao da je sve u redu i neka se ne brine za njega. Budući da je imao već dosta radnoga staža, a tu su i godine provedene u ratu odluči zatražiti mirovinu. Nakon mjesec dana bi mu udovoljeno i ubrzo nakon toga Stevo postade ”penzioner„ te se preseli u Oblakovac gdje su mu živjeli stari i pomalo onemoćali roditelji. Natovarivši u kamion ono malo imovine, dva tri ormara , bračni krevet, noćne ormariće, rubeninu, kokošinjac s patkama i kokama i đukcem kojeg je nedavno udomio, još jednom baci pogled na Kopački rit, lugarnicu, te sjedne do vozača i krene prema Oblakovcu gdje će proživjeti ostatak života. U susretima sa znancima u selu, mnogi bi ga znali upitati što mu je to sa usnom, na što bi on kratko odgovorio ”Patak„. Nije čak rekao:„… to je zbog mojeg prijatelja Patka, ili mojeg Patka ili tako nešto slično, nego samo kratko Patak, pa je tako pokupio i nadimak Stevo Patak zbog čega se nije ljutio. Samo rijetki su znali cijelu istinu.

Već pomalo bolestan sa jakom artrozom kuka i štakom ispod miške, dozna jednom prilikom u Domu (Dom kulture) gdje je sa kolegama penzionerima znao popiti pivo ili baciti karte da penzioneri namjeravaju idući tjedan posjetiti Baranju, spomenik u Batini i Kopački rit. Odmah se prijavio.

Nakon dva sata vožnje unajmljenim autobusom stigne u Kopačevo. Još nije ni stupio na posljednju stepenicu autobusa kada ga osupne miris rita, nedefinirani fluid mješavine zraka i truleži bilja i ribe, pomiješane sa mirisom ocvale vrbe. Za trenutak sve ga to vrati u mladost u vrijeme kada je osnivao obitelj, bio zaljubljen i sretan. I dok su drugi krenuli razgledati Majićev prirodoslovni muzej, Stevo se uputi prema lugarnici, prema plotu, nasloni se na njega i zagleda u dvorište prema uglu gdje mu je bio ”sahranjen„ prijatelj. Stajao je tu neko vrijeme , a onda naiđe domaćin, vidjevši čovjeka kako formalno visi na plotu priupita ga da li što treba, dali mu je loše, na što on odgovori da je tu nekada radio, stanovao imao prijatelja. Na pitanje kako mu se zvao prijatelj, samo mahne rukom i krene prema Muzeju. Bio je to ujedno i konačni oproštaj sa Baranjom, Kopačkim ritom i Patkom. Ubrzo se razboli i umre. Neki tvrde da mu je na grobu, križu pisalo Stevo Kovačević - Patak.

Napomena: Prema istinitom događaju i priči Josipa Majića.

LOKALNA PROIZVODNJA ODJEĆE - 'ZELENA' PROIZVODNJA?

Odabrao: Ahmet Kalajdžić; Izvor: VOAnews

U Sjedinjenim Državama postoji termin "locavores," za ljude koji samo jedu hranu uzgojenu u blizini njihovog doma. No, na sjeveru Kaliforniji postoje i oni koji nose odjeću od materijala koji potječe od lokalno uzgojenog pamuka i ovaca. Čak i boje za odjeću dobivene su iz lokalnih biljaka. Međutim, da li je to zaista dobro za okoliš?

Jednog vrućeg sunčanog dana u brdovitom predgrađu Fairfax u Kaliforniji, Katherine Jolda okreće pedale na svom biciklu. No, taj se bicikl ne pokreće. Naime, iz njega je izvađen lanac koji je potom pričvršćen za dva okretna metalna bubnja obložena tankim zubcima koji se okreću u suprotnim smjerovima. Katherine Jolda tu napravu puni sirovom vunom, s tek oštriganih ovaca, koju zatim stroj pročešljava. Zupci bubnjeva potegnu vunu, pročešljaju je i izbacuju na drugu stranu stroja.

"Sva su vlakna tada raspletena i glatka. Od njih izrađujem filc,"kaže Katherine Jolda dok podučava skupinu žena obradi vune od lokalnih ovaca i njenom pripremanju za odjeću koju izrađuje Rebecca Burgess.

Ova trideset-dvogodišnja ekološka aktivistica odlučila je da će svaki komad odjeće kojeg će nositi u sljedećoj godini biti izrađen od lokalnih materijala. Kad je saznala da su posljedica izrade i prijevoza većine odjeće iz njenog ormara oko 40 puta veća od težine ukupne odjeće, i to u obliku ugljičnog dioksida koji se ispušta u atmosferu, te da su ogromne tvornice tekstila zapravo veliki zagađivači voda, riješila se mnogih komada odjeće i počela tražiti lokalne izvore materijala za novu odjeću. Uzgajivača pamuka pronašla je 145 kilometara od kuće, a farmu na kojoj se proizvodi alpaka vuna 230 kilometara daleko. U svoj je vrt zasadila biljke koje će iskoristiti za bojanje odjeće.

Tako se rodio projekt Fibershed - za češljanje vune i proizvodnju filca - kojeg je gospođa Burgess proširila na cijelu regiju, u radijusu od 250 kilometara od njene kuće u području Zaljeva San Franciska.

To je regija sa sedam milijuna stanovnika. Koliko bi njih moglo nositi odjeću koja potječe od lokalnih ovaca? Može li se to proširiti kako bi bilo od praktične koristi za okoliš? Katherine kaže da ne može.

Connie Ulasewicz, profesorica koja proučava odjeću i modne trendove na Sveučilištu San Francisco State, su-autorica je knjige Održivi dizajn. Ona kaže da ovaj projekt ovisi o izuzetnom znanju i elanu Rebecce Burgess, u geografskom području bogatom prirodnim vlaknima biljaka, životinjama i aktivistima.

Međutim, kaže ona, kritičari projekta Fibershed, zbog nemogućnosti da ga se proširi na milijune kupaca odjeće na veliko, ne shvaćaju o čemu se radi. Taj projekt odražava opće stremljenje u industriji odjeće prema održivosti: "Održiv dizajn, zeleni dizajn, ekodizajn. Na koji način možemo smanjiti 'ugljični otisak'? Postoji veliki pokret za lokalnu proizvodnju."

Rebecca Burgess priznaje da je odjeća proizvedena lokalno rezervirana za rijetke, poput nje, zbog – kako kaže – toliko utrošenog vremena, posebnih vještina te prijatelja koji za nju dizajniraju, boje, tkaju i šiju odjeću. No, ona dodaje da njen projekt također baca svjetlo na velike ekološke pogreške današnje tekstilne industrije. Na primjer, ovce u sjevernoj Kaliforniji uzgajaju se za meso, ne za vunu. Farmeri bacaju vunu u odlagališta smeća, preko 30 tona godišnje.

Rebecca Burgess počela ju je skupljati za svoju odjeću, no većina još uvijek završava u smeću: "Amerika uvozi milijune kila vune iz Novog Zelanda, prerađuje je u Kini, a svoju vunu ovdje bacamo."

Rebecca Burgess sada pokušava izračunati vlastiti utjecaj na okolinu svojim načinom proizvodnje odjeće: koliki je njen 'ugljični otisak' kad vozi do farmi ovaca po vunu, ili prevozi lokalno uzgojen pamuk za svoje potrebe? Koliko vode je potrebno za ispiranje vune i pamuka, zalijevanje njenih biljaka za boje? Koliko energije za prokuhavanje vode, za pogon šivaće mašine, svjetlo u radionici? Burgess procjenjuje da je proizvodnja njene odjeće skupa po okoliš, ali priznaje da još nije prikupila sve podatke.

Oceani s 'morskom bolešću'

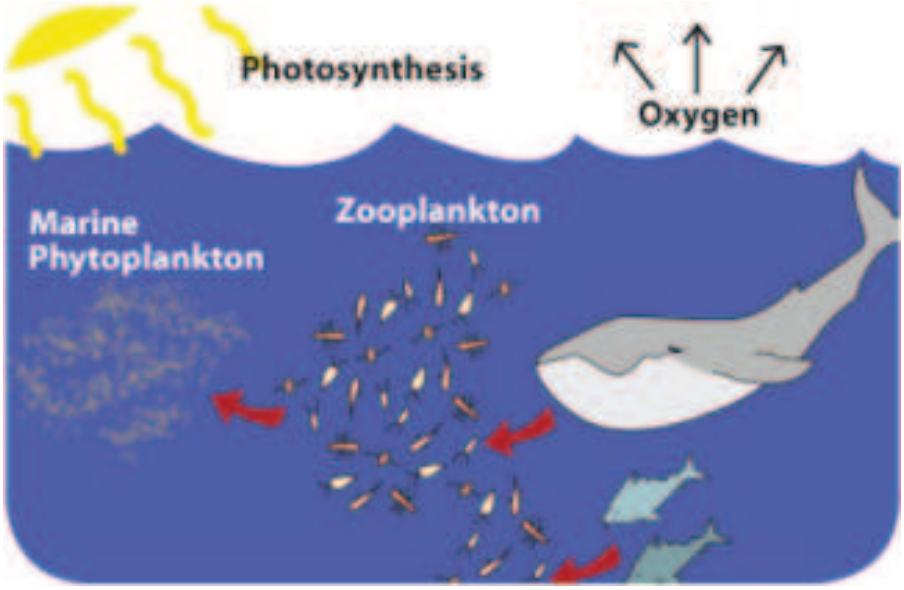
Publicistica Alanna Mitchell, koja piše o ekologiji, posjetila je priobalja nekoliko svjetskih mora i oceana, koja su danas najugroženija. Cilj joj je bio da iz prve ruke sazna što se događa s tamošnjim eko-sustavima. Alanna Mitchell je opisala ta putovanja u nedavno objavljenoj knjizi pod naslovom 'Seasick,' 'Morska bolest'. Za nju je ove godine dobila nagradu Grantham, koja se dodjeljuje za izvještavanje o ekološkim temama. Autorica smatra da oceane najviše ugrožava ljudska aktivnost, međutim vjeruje da još uvijek ima nade u njihovu ozdravljenje.

Najveći dio kisika na zemlji proizvode jednostanični morski organizmi fitoplanktoni. Takodjer, klimatske su prilike najviše pod utjecajem morskih struja, vjetra i cirkulacije vode. Alanna Mitchell međutim kaže da ljudska aktivnost utječe na sve što je vezano s oceanima - njihove temperature, slanost, kiselost, ledeni pokrov, veličinu kao i život u njima.

"U dvije i pol godine otišla sam na 13 putovanja u različite krajeve tog velikog medjusobno povezanog sustava svjetskih oceana. Bila sam na puno lokacija, na brodovima sa znanstvenicima, pokušavajući saznati sto su otkrili," kaže Mitchell.

U svojoj novoj knjizi pod naslovom 'Seasick', Morska bolest, Alanna Mitchell opisuje posjet jednoj od skoro 500 takozvanih 'mrtvih zona' u svjetskim morima, onoj koja se nalazi u Meksičkom zaljevu.

"U tim mrtvim zonama ima jako malo kisika u vodi. To područje u Meksičkom zaljevu je veličine savezne države New Jersey. To je ogromna površina koja bi trebala biti puna života. No, gnojivo koje se koristi na američkim farmama - a slijeva se niz rijeku Mississippi - na kraju završi u Meksičkom zaljevu, stvarajući mrtvu zonu," kaže Mitchell.

Hranjeni tim gnojivom, planktoni u vodi se nekontrolirano množe. Uz kisik oni proizvode i organsku materiju koja tone na dno gdje se djelovanjem bakterija razlaže. Taj proces, čija je nuspojava ugljični dioksid, koristi kisik koji se tamo nalazi i koji je nužan za opstanak riba I drugih bića koja nastanjuju morsko dno. Taj ugljični dioksid, kao i onaj iz zraka, mijenjaju kemijski sastav oceana, čineci ih kiselijima, kaže Alanna Mitchell.

Rast razine kiselosti, uz zagadjivanje i klimatske promjene, ubija koraljne grebene koji udomljuju vrlo raznolike podvodne eko-sustave. U vodama Australije nalazi se Veliki koraljni greben, najveći na svijetu, koji je 1981. zasticen od strane Ujedinjenih naroda. No, međunarodne deklaracije neće zaustaviti zagađivanje.Alanna Mitchell u svojoj knjizi opisuje ekološke projekte australskih vlasti, da bi se poboljšala kvaliteta vode oko koraljnih grebena. Alanna Mitchell je takodjer posjetila otok Zanzibar u Indijskom oceanu gdje je – kako kaže - pronađeno lokalno rješenje za borbu protiv globalnog problema zagađenja mora.

"Kao i u mnogim drugim dijelovima svijeta, tamošnjem je stanovništvu riba gotovo jedini izvor proteina. A nju je sve teže i teže loviti. Projekt pokušava pomoći lokalnim ženama u uzgoju rakova koji se mogu ili konzumirati ili prodavati. Možda će nasa budućnost biti takva, s lokalnim ribogojilištima umjesto velikih ribarskih flota kakve imamo danas," kaže Mitchell.

Alanna Mitchell kaže da lokalne inicijative poput ove u Zanzibaru, kao i sve češći napori na stvaranju održivih i čistih energenata, daju nadu da postoji način da se prekine zagađivanje svjetskih mora te da se ona postupno obnove i vrate u prvobitno stanje.

www.alertonline.org

AUSTRALIJA I KINA REKORDNI „UGLJENAŠI“

Obradila i napisala : Ljiljanka Mitoš Svoboda

Australska rudarska tvrtka Resourcehouse je proljetos sklopila s kineskom tvrtkom China Power International Development (CPI) ugovor o izvozu ugljena. Ugovor je vrijedan 60 milijardi američkih dolara i najvažniji je izvozni ugovorom u zemlji. Clive Palmer , predsjednik Resourcehousea u ime tvrtke potpisao je sporazum na 20 godina, a godišnje će dobivati 30 milijuna tona ugljena iz rudnika u središnjem dijelu države Queensland, na sjeveroistoku Australije. Vodeći političari i političarke koji su na vlasti u Austrliji uvjereni su da taj posao garantira više desetaka tisuća radnih mjesta uz ostvarenje 700 milijuna dolara prihoda godišnje.

No, nakon osam mjeseci, krajem rujna ove godine, australijski aktivisti za zaštitu okoliša blokirali su Newcastle, gradić sjeverno od Sydneya ,najveću svjetsku luku za izvoz ugljena, koja se nalazi na istočnoj obali Australije i privezalo se za opremu za pretovarivanje ugljena. "Pokrenuli smo prosvjed protiv najvećeg australskog uzroka globalnog zagrijavanja", rekla je glasnogovornica prosvjednika Annika Dean.

Ona je zatražila "hitni moratorij na širenje industrije ugljena", naglasivši da australski izvoz ugljena znatno pridonosi svjetskoj emisiji stakleničkih plinova odgovornih za globalno zagrijavanje.

Australija 86 % svoje električne energije proizvodi u elektranama na ugljen, i najveći je svjetski zagađivač po glavi stanovnika. Australija je isto tako najveći izvoznik ugljena na svijetu.

SUZAVCEM NA ZAŠTITNIKE I ZAŠTITNICE PARKOVA

Obradila i napisala : Ljiljanka Mitoš Svoboda

Tisuće prosvjednika i prosvjednica u Stuttgartu u Schlossgarten parku zaradilo je suzavac i vodu iz vodenih topova, jer su se suprostavili planiranom rezanju 25 stabala, a radi provođenja projekta obnove željezničke stanice Stuttgart 21". Projekt uključuje rušenje Stuttgartu stare željezničke stanice i gradnju novog, podzemnog objekta, uz dodatak nove linije za vezu s obližnjim gradom Ulmom.

Sječa stabala u parku trebala je započeti u ponoć u četvrtak, 30.rujna, ali policija je već danima uzalud pokušavala ukloniti prosvjednike i prosvjednice iz prostora,od kojih se dio vezao lancima za drveće. Mnogi od prosvjednika pripadaju organizaciji pod nazivom 'Parkschuetzer ". Među prosvjednicima je bilo i školske djece.

Najmanje 300 osoba tražilo je liječničku pomoć radi iritacije očiju od suzavca, a oko 50 osoba pretrpjelo je modrice. Oko 1.000 općinskih i državnih policijskih službenika također su se pridružili prosvjedima, uključujući i neke službenike susjednih pokrajina.

Protivnici projekta „Stuttgart 21“ tvrde da se 7 milijardi eura (9,5 milijarde dolara), koje će ulupati u Deutsche Bahn - mogao biti bolje utrošen na drugim mjestima duž njemačke željezničke mreže.

Renate Kuenast, šefica parlamentarne frakcije Zelene stranke u Berlinu, rekla je medijima da reakcija policije ni na koji način ne riješava problem, nego će izazvati eskalaciju problema, a „ministar unutarnjih poslova mora uzeti svoj šešir i otići“.

Njemačka kancelarka Angela Merkel nedavno je dala potporu projektu „Stuttgart 21“, pa prosvjedi već imaju političke implikacije za kancelarku Merkel i njezinu klimavu vladajuću koaliciju. Inače, projekt je prošao bez ikakve javne rasprave. Također, peticija sa 60.000 potpisa bila je odbijena od strane državnih tijela s istim arogancija kao odbacivanje žalbe s 21.000 potpisa.

DUZS NA VEZI S BUDIMPEŠTOM

HRVATSKOJ NE PRIJETI OTROV IZ MAĐARSKE

Autor: tportal.hr/Hina/BBC/Haaretz

Četiri osobe, među kojima su dvije djevojčice, poginule su nakon što se na zapadu Mađarske iz postrojenja za preradu aluminija izlilo gotovo 700.000 prostornih metara otrovnog crvenog mulja, priopćile su u utorak vlasti

Mađarska vlada proglasila je u utorak izvanredno stanje u tri županije sjeverozapadno od Balatona, Veszprem, Gyor-Moson-Sopron i Vas,nakon puknuća rezervoara u postrojenju Ajkai Timfoldgyar u gradu Ajka, 160 kilometara jugozapadno od Budimpešte. Tvornica je u vlasništvu tvrtke MAL Magyar Aluminium.

Nesreća se u ponedjeljak popodne oko 160 kilometara od Budimpešte, nedaleko od sela Kolontar, no jučer razmjeri katastrofe još uvijek nisu bili poznati.

Starija muška osoba stradala je u svom domu koji je poplavljen u ponedjeljak poslijepodne, dok je 35-godišnjak stradao kada je crveni mulj prevrnuo njegovo vozilo. Treća žrtva je trogodišnja djevojčica, a četvrta njezina mlađa sestra. Tijela su pronađena u njihovom domu.

Spasilačke službe su na licu događaja, a za sada je objavljeno da se šest osoba smatra nestalima, dok ih je stotinjak ozlijeđeno. Ozlijeđeni su zadobili opekline, javljaju agencije.

BBC tako piše da je gradonačelnik Devecsera potvrdio da je u tom gradu 80 do 90 osoba završilo u bolnici s kemijskim opeklinama. Devecser je pogodila prava poplava otrova, a njegova razina došla je do dva metra visine.

Mulj koji se izlio iz spremišta 9 i 10 opasno prijeti ne samo stanovnicima mjesta Devecser, Kolontar i Somlovaserhaly, već i flori i fauni na području pogođenih županija, kazao je ministar za zaštitu okoliša Zoltan Illes. Ministar je također dodao da postoji opasnost od ulijevanja otrova u rijeke Rabu i Dunav.

Prema riječima glasnogovornika jedinica za izvanredne situacije županije Veszprem, ti dijelovi zemlje pogođeni su izlijevanjem kemijskog otpada koji sadrži 'visoke koncentracije teških metala'. Uslijed izlijevanja kemijskog otpada oštećen je i jedan plinovod u blizini naseljenog područja.

Radi se o kemikalijama koje imaju lužnato djelovanje i ukoliko dođu u kontakt s kožom, najbolji način za neutralizaciju je ispiranje većom količinom vode. Kako bi se u rijeci Marcal neutralizirao lužnati mulj, morala se u vodu ispustiti kisela tekućina. Također je bačeno i nekoliko tona žbuke koja bi na sebe trebala vezati otrovni mulj i spriječiti da otplovi nizvodno.

Zbog ove nesreće prekinuti su i dijelovi željezničkog prometa u Mađarskoj, a Devecser je ostao bez plina, struje i vode. Pitka voda dostavlja se cisternama iz Budimpešte.

Crveni mulj je toksični talog koji se stvara pri proizvodnji aluminija. Sastoji se od štetnih elemenata poput olova i vrlo je korozivan. Proizvodnja jedne tone aluminija rezultira proizvodnjom skoro tri tone crvenog mulja.

Mađarski mediji javljaju da se radi o najvećoj kemijskoj nesreći u zemlji dosad.

Iz Državne uprave za zaštitu i spašavanje u Zagrebu kažu da su obavijest o incidentu u Mađarskoj dobili noćas od Centra za praćenje i informiranje EU, mehanizma za suradnju u civilnoj zaštiti, te da je incident u cijelosti ograničen i da ne treba očekivati nikakve daljnje utjecaje na okoliš.

'Na potoku u koji su se ostaci lužina izlili postavljena je brana i nema daljnjeg širenja otvornih tvari, te nisu ugrožena druga područja u Mađarskoj, kao ni u drugim zemljama. Obzirom da se radi o području koje je udaljeno oko 250 km od granice s RH, kolege iz Mađarske uvjeravaju nas da nije ni postojala nikakva opasnost za teritorij i stanovništvo Hrvatske, ali su izrazili spremnost da i dalje ostanemo u izravnom kontaktu te će nas odmah izvijestiti o eventualnim promjenama situacije, iako se one ne očekuju', stoji u priopćenju koje smo dobili od DUZS-a

EUROPA I SVIJET

MAFIJA VODI TALIJANSKU „ZELENU ENERGIJU“

Izvor: Delo

Talijansko Ministarstvo unutarnjih poslova s ponosom je objavilo da je najvažnijem investitoru u tako zvanu zelenu energiju, Vitu Nicastriju ili "Gospodinu Windu", zaplijenjeno pola milijarde eura, tvrtke, tvornice, dionice i udjeli. Povratak Nicastrija, kojemu se pripisuje uska povezanost sa šefom svim bossova sicilijanske mafije, Matteom Messina Denarom, predstavlja najveći udar na mafiju do danas. Tijekom Berlusconijeve aktualne vlasti, mafiji je diljem zemlje zaplijenjeno šesnaest milijardi imovine.

Što će se dogoditi centralama na vjetar i drugim ekološki čistim oblicima energije, posebno solarnim ćelijama, kojima u Italiji je također upravljaju Nicastri, ministarstvo unutarnjih poslova ne spominje, no već se zna da će glavni projekti koje kontrolira Vito Nicastri, biti oduzeti i zapečaćen. Oduzimanje mafijaške imovine do sada je pokazalo najviše rezultata kao uspješan način za borbu protiv organiziranog kriminala, koje dominira u gotovo svim razvijenim ekonomijama, od siromašnog juga Sicilije i Sardinije do bogatog sjevera sa milijunskim centrima poput Milana.

Vitu Nicastriju oduzeto je gotovo pedeset tvrtki koje se bave projektiranjem vjektroelektrana i solarnih ćelija, te pogona za proizvodnju vjetroturbina i ostale opreme. Također su zaplijenjena sve zemljišta na kojema su već izgrađene centrale ili su namijenjena za korištenje ili za izgradnju novih objekata. Država je zaplijenila i privatnu imovinu, luksuzne automobile i jahte, koja je posjedovao poduzetnik za kojeg se već dugo nagađa da je jedan od bossova mafije, najbliži poslovni suradnik i politički uređivač, Matteo Messina.

IZ RADA UDRUGA

JOŠ UVIJEK TEŠKO DO INFORMACIJA

Izvor: GONG

Međunarodni dan prava na pristup informacijama svake godine obilježava se 28. rujna.

GONG i Transparency International Hrvatska (TIH) su u povodu Međunarodnog dana prava na pristup informacijama poručili građanima kako imaju pravo tražiti informacije od tijela javne vlasti, a tijela javne vlasti trebaju biti transparentna što je jedna od glavnih brana korupciji.

GONG i TIH su na zagrebačkom Cvjetnom trgu u kampanju "Imamo pravo znati" građanima podijelili svoj edukativni materijal u nastojanju da podignu svijest i razinu znanja o Zakonu o pravu na pristup informacijama.

Podsjetivši kako Hrvatska ima Zakon o pravu na pristup informacijama, Dragan Zelić iz GONG-a rekao je da građani još uvijek vrlo teško dolaze do informacija od tijela javne vlasti. Istaknuo da će jedno od glavnih uvjeta za zatvaranje poglavlja 23 (Pravosuđe i temeljna prava) biti donošenje dobrog i kvalitetnog zakona o pravu na pristup informacijama.

Nadamo se da će zakonodavac ozbiljno shvatiti svoj zadatak i donijeti kvalitetan zakon o pravu na pristup informacijama, da će se zakon provoditi i da će građani moći dobivati informacije od tijela javne vlasti, kazao je Zelić.

Predsjednik TIH-a Zorislav Antun Petrović rekao je kako je Zakon o pravu na pristup informacijama prvi put donesen 2003. po hitnom postupku i da je već tada imao 39 'rupa'. Dodao je kako je tijekom proljeća i ljeta ove godine donesen nacrt novog prijedloga zakona koji je prošao prvo čitanje.

Napominjući kako je inicijalni nacrt novog prijedloga zakona bio veliki korak naprijed, Antun Petrović je rekao da je tijekom saborske rasprave u prvom čitanju iz zakona nestao povjerenik za informacije, a koji je iznimno bitan za djelotvorno provođenje. Izrazio je nadu da će se tijekom listopadske saborske sjednice u konačnom prijedlogu zakona, ostaviti mogućnost za povjerenika i osigurati da se zakon provodi na djelotovoran način kakva je i praksa u europskim zemljama.

Na upit novinara što je zadatak povjerenika za informacije, Petrović je odgovorio da je to osoba koja štiti pravo građana na informacije, a posebno je bitan kod provođenja testa javnog interesa, prenosi Hina.